# Halk ve san'at

# Bu davanın tek çıkar yolu

Yazan: **Behçet Kemal Çağlar**

Şimdiye kadar san'attan bahseden yazılarımda şunları tebarüz ettirdim:

1 — San'at ve tefekkürümüzü çıkar yola sevkedecek, bir rehberden ve otoriteden mahrum olmanın san'at ve tefekkür adamlarımıza verdiği keşmekeşi bir salâha kelbedebilecek bir ustaya: Bir Ziya Gökalpa muhtacız.

2 — San'atkâr, yaratıcı bir hummanın ateşinde düzgün sayılayabilen adamdır; saçma sapan sayıklarsa adına «deli» denir; humması yok ve sayıklaması yapmacıksa «san'atkâr» değil «sahtekâr» sayılır. Bizim san'atkârımız bizim cemiyetimizin hummasında bizden ve bizi sayıklayan adamdır.

3 — Türk san'atının büyük hakikati, Türk halkında yatıyor.

Türk san'athârı olmak için çekilecek çilenin hepsi bu halkın gündelik sergüzeştidir. Ondan olan ve dile gelmesini bilen insan, ancak bu milletin san'atkârı olmayı hak edebilir...

İşte; Ziya Gökalp, bunları bize -kâh bir mütefekkir düşüncesi, kâh bir halk çocuğu insiyakı, kâh bir şair görüşile- tekrar tekrar işaret ve telkin etmiş olduğu içindir ki ona gene muhtac olduğumuzu ileri sürdük

Halktan olmak, halk san'atına ermek, bir mertebeye ulaşmaktır; ilminden ve irfanından fedakârlıktan bulunarak, zorla basitleşmek demek değildir! Safraları atmak, yapmacıkları bırakmak, sade ve yalın, ulvî ve samimî olabilmek demektir. Bu, her babayiğitin kârı değildir.

Halk san'atı demek halkçı san'.at demek değildir. Halkın kendi san'atı demektir. Nasıl müsteşrık, şarklı demek değilse; halkçı san'atkâr da halk san'atkârı demek değildir. «Ey halk uyan! Ey münevver halka gel!» avazelerinin Türk san'atının yegâne terennümleri olması lüzumunu iddia etmiyoruz Bu halkın içinde yaşamaktan, bu halkın derdleri ve sevinclerile haşir ve neşir olmaktan, bir kelime ile; halktan olmaktan doğacak san'at, ne olursa olsun Türkün san'atıdır. Sizi bu halkın derdleri ve meseleleri sol yapmışsa; şu bu kitabdan, şu bu cemiyetten aşırma bir solculuğunuz yoksa, siz bu halkın, bu cemiyetin şairisiniz. Diğer taraftan, Fransız burjuvazisinin vatanperverliğini telkin eden kitabların ve terbiyenin tesirinden doğuvermiş bir vatanperverlikle yazıyor ve oranın hislerini buraya adapte ediyorsanız -vatanperver de görünseniz- Türk şairi değilsiniz. Çünkü ilhamınızı Türk cemiyetinden, Türk halkından, Türk meselelerinden ve derdlerinden almadınız. Halk san'atında lâiklik, dindarlık, muhafazakârlık, ihtilâlcilik, tevekkül, isyan.. ne varsa halktan kopup geliyor. «Taşdelen» nasıl İstanbulun katkısız suyu ise Deliktaşlı Ruhsatinin şiiri de öyle katkısız Türk ruhunun suyu, Türk san'atının usaresidir... Ruhsatiyi herkes bilmez; Yunus Emreyi ele alalım: Bugün her Türk köyünde her Türk anası «Şol cennetin ırmakları akar Allah deyu deyu» ilâhisini ezberden bilir ve çocuğuna öğretmeden duramaz. İşte biz Yunusun bir imanı bütün giriftliğine ve gayritabiiliğine rağmen realist halka telkin edebilmek kudret ve edasına, sade ve olgun, yerli ve samimî san'atına imreniyoruz. Yunus, telkin etmek istediği imanın hummasına tutulmuş bulunduğu için, bu imanı telkin edeceği halkın -Bozkırlar ortasında- ruhu tarlasından, tarlası ruhundan kurak, büyük feyizlere nasıl susamış olduğunu -ağızdan dolma değil- kendiliğinden bildiği için terennümde ve telkinde muvaffak oluyor. Bu halkı, bu ruhu tarlasından, tarlası ruhundan daha çok susamış aziz ve derin halkı, muhayyel bir dünyanın belirsiz bir atiye muallâk, ölümlerden ve mahşerden sonra gelmesi mutasavver bir cennetten ziyade; yakın bir geleceğe, yeryüzündeki ve kendi toprağındaki cennete inandırmak daha kolay değil midir? Niçin bize daha zor, hatta imânsız görünüyor. Çünkü biz Yunusun öbür dünyadaki cennetin tahayyülile duyduğu şevki, imanı, hummayı kendi dünya cennetimizi tahayyül ederken duyamıyoruz; duyduğumuzu onun gibi içimize sindirmesini, halka maletmesini beceremiyoruz. Yunustaki halk muhayyilesi, halk susamışlığı, halk kavrayışı bizde yok... İşte: Bizim Yunusta imrendiğimiz: Halktan kopmadan, sadeliği ve samimiliği kaybetmeden, bir imana kendini verebilmek; bilgiyi, fikri, imanı san'atın inbiğinden geçirebilmek...

«Şol cennetin ırmakları akar Türküm deyu deyu» türküsünü yazıp bütün köylerin ağzına yayabiliyor musunuz? O zaman Türk san'atkârı olabilirsiniz...

Halk san'.atını hiçe sayıp da garb san'atını örnek almak istiyenler, sonunda bizim yolumuza geleceklerdir: Onlarda garbın klasik san'atını ve büyük san'at araştırmalarını incelemek merakı varsa, körükörüne «çıkartmacı» değillerse bizim neticemize vâsıl olacaklardır: «San'at eseri, aşk ve hummanın, samimiyet ve yerliliğin yalın ve sade ifadesine derler» fikrini onlar da garb klasiklerinden, rönesans hareketlerinden ve ilâh.. edineceklerdir. Bütün rönesans hareketi, nasların ve doğmaların birikintisini kazıyıp altından asıl insanı meydana çıkarmak değil midir? Biz de bizim insanımızı aramaya çıkarsak yolumuz halka gitmiyecek mi? San'at ve tefekkürünü yeni baştan millî ve medenî bir inşa ile kurmak, naslardan ve doğmalardan sıyrılarak öz san'atı bulmak yolunda olan her milletin yaptığı gibi bizim de asıl Türk insanının katkısız san'atına, eski, ulu, payyen -yani bize göre şaman- devirlerin san'atına dönmemiz gerek...

Bu cemiyetin ruhunu şiirle ifadeye çıkmışız. Okyanusların daha ilk ağzında yakacağı tükenip rasgeldikleri sakin ve yosunlu büyük deniz kaplumbağası sırtına kara diye, ada diye sığınan ve ilk ateş yakışta kımıldandığını görerek şaşıran zavallılara benziyoruz. Bu halk, bu bozkır, tekin değildir. Bir kımıldanışta koca saltanatın sırtını yere getirmedi mi?

Tekrar edelim: Biz, halkın göklerine varacak kartallar istiyoruz; bizim arkadaşlar, kendi bahçesinin dalında ötüveren serçeciklere benziyorlar.

B. K. Çağlar

## Ticaret Vekili gitti

Evvelki gün şehrimize gelen Ticaret Vekili Mümtaz Ökmen dün akşam treni ile Ankaraya dönmüştür.

## Tecessüsler

# Çalışmak insan vücudünü yorar mı?

## Yorucu olan çalışma değil, kullanılan usuldür. İntizamla çalışmak vücude sükûnet verir

Yazan: **H. Bilgiç**

Çok çalışmanın sıhhate muzır olduğunu söyliyenler vardır. Bu iddia, hem yanlıştır, hem doğru. Yanlıştır, çünkü çalışma, sıhhatin ve vücud muvazenesinin düşmanı değil, başlıca amilidir. Doğrudur, çünkü çalışma, vücudün her ihtiyacını verirken gözönünde tutulması icab eden ölçü dairesinde yapılması elzem bir iştir. Ölçüyü aşınca, beklenen faydanın zarara tahavvülü uzak bir ihtimal değildir.

Kollektivizm cereyanının en ateşli mensublarından biri, bir zamanlar, dünyanın pek yakın bir gelecekte bir altın devrine erişeceğini, herkesin, günde bir saat yirmi dakikacık çalışmakla her türlü ihtiyaclarını temine muvaffak olacağını müjdelemişti. İlk bakışta güzel bir müjde; fakat bir parça derinleştirince, bütün sakatlığı sırıtıveriyor. Bir saat yirmi dakikasını işe ayırdığınız günün yirmi iki saat kırk dakikasını neyle geçireceksiniz? Uykuya, yemeğe ve istirahate sarfedilecek saatler haricindeki vaktinizi vereceğiniz meşguliyet isimsiz kalıyor. Cazib değil.

Meşhur fıkradır. Çinde, galiba ilk şimendifer yapılırken, Çinli bunun ne işe yaradığını sormuş. «Yaya olarak otuz günde gittiğin yere, şimendiferle bir gün de gideceksin» demişler. Çinli düşünmüş, bu sefer de şu suali sormuş:

— Pekâlâ, geri kalan yirmi dokuz gün ne yapacağız?

Günde bir saat yirmi dakika çalışılacak olan devir şayed gelirse, bütün insanların o Çinliden farkı kalmaz.

Çalışmanın ne büyük bir nâzım olduğunu anlamak için etrafımıza bakmamız kâfi değil mi? Esen rüzgârdan uçan kuşa, yürüyen buluta, havalanan toza, akan suya varıncaya kadar, bütün tabiat büyük bir kımıldanmadan, bir çalışmadan ibaret. Yeryüzünde hiçbir istatistik, çok çalışan insanların az çalışanlardan daha kısa ömürlü olduklarını söylemez. Hatta, bunun aksini gösteren istatistikler var. İçinde yaşadıkları iklim icabı kendilerini rehavete, tembelliğe, hareketsizliğe veren bazı ırklarda, ölüm vak'aları, çok çalışan milletlerin yaşadıkları memleketlere nispetle daha fazladır.

Çalışmanın sıhhate zararlı olduğu iddiasını cerhedecek delil aramak abes olur. Onun için, çalışmanın değil, belki çalışma tarzının ve yapılan işin zararlı taraflarını düşünüp onlara çare aramak lâzımdır.

Evvelâ, herşeyde olduğu gibi, çalışmada da bir intizam, bir ölçü temini şarttır. Gerek bedenî çalışmada, gerek fikrî çalışmada, vücudü en çok yoran şey, işe ilk atılıştır; yani, muayyen bir mevzu üzerinde fikri teksif edebilmektir. Zekâmız, eser haline getirilecek bir mevzuu tamamen kavrayıncıya kadar, dikkatimizi, o mevzu üzerine toplamak, orada tespit etmek için irademiz, mütemadi bir faaliyet sarfetmek mecburiyetindedir. Bu bir yorgunluktur. Fakat, o mevzu üzerindeki fikir kesafetinin sahası daraldıkça, ve cazibeye bir kere kapılan dikkatimiz gayriihtiyarî sürüklenerek irade gayretinden vareste kaldıkça, iş kendi kendine ilerlemeğe başlar ve sürüklenip giden dimağ enerjisi, artık aşınmaz olur.

Binaenaleyh, dikkat edilecek nokta, herşeyden evvel, devamlı çalışmaktır. Yani, bir işten ötekine geçerek irade ve dimağ kuvvetimizi mütemadiyen dağıtmaktan, israf etmekten çekinmeliyiz. Mahdud bir sermayeyi, yatırdığımız bir işten tamamen kurtarmadan başka bir işe tahsis etmemize nasıl imkân yoksa, dimağ enerjimizi de öylece, muayyen bir iş bitinciye kadar onun üzerinde teksife devam etmek, intizamlı çalışmanın başlıca kaidesidir.

İrademizi gevşek tutmamak şartile, edineceğimiz iyi âdetler de, kötüleri kadar köklü şekilde yer edebilirler. Şu halde, üstün insanlara hâs, hududsuz enerjiye ve sarsılmaz iradeye sahib olmıyanlar için yapılacak şey. ele alınan bir işe, başından sonuna kadar, hergün ayni saatte başlanıp ayni saatte bitirmek suretile devama alışmaktır.

Bu usulün faydası meydanda. Midemiz, alıştığı yemek saati gelince, iradenizi tahrike lüzum kalmadan, nasıl kendi kendine feryada başlar, hazım guddelerini harekete getirirse, dimağımız da, muayyen faaliyet saati çalınca, otomatik olarak, çalışmağa hazırlanır. Artık, yükliyeceğiniz bütün yükü taşımağa muktedir bir hale gelmiş olur.

Alışkanlık, şüphe yok ki, ikinci bir tabiat demektir. Hafifler için bir kuvvet olan bu itiyad, hatta kaviller için de bir kuvvet kaynağıdır. En metin zekâya sahib şöhretli insanların, büyük eserler yaratacakları zaman, iradelerini böyle bir çalışma itiyadına bağladıklarını görüyoruz. Fikrin, muayyen bir mevzu üzerinde teksifi, zamanı, nazarı dikkati celbedecek kadar artırır. Üç saatlik muntazam ve devamlı faaliyetin vereceği semere, yirmi saat müddetle dağınık, intizamsız ve ölçüsüz çalışmanın vereceği neticeden çok daha olgun ve bol olur.

Dimağile çalışan insanların, adalelerile yorulanlardan fazla enerji sarfettiklerine göre, çalışmanın sıhhate dokunur tarafı bulunduğu iddiası, en fazla, fikir adamları hakkında varid olmak lâzım gelir. Halbuki, büyük mütefekkirlerin, büyük muharrirlerin, büyük filozofların, umumiyetle denilecek kadar uzun ömürlü olduklarını görüyoruz. Çalışmanın sıhhat üzerindeki nâzım rolü, acaba bu uzun ömür üzerinde müessir olmamış mıdır? Bu büyük mütefekkirlerin hayatlarını tetkik edelim, göreceğiz ki, hepsi, tıpkı yoklamayı kaçırmaktan korkan bir ecir gibi, her sabah erken ve muayyen saatte işlerinin başına geçerler, devamlı ve muntazam şekilde, muayyen bir iş üzerinde yorulurlardı.

Çok çalışmanın cümlei asabiye üzerindeki bozucu tesirlerini inkâr edemeyiz. Ancak, yukarıda da söylediğimiz gibi, bu tesiri yapan şey, çalışma değil, çalışma tarzıdır.

İntizam, sükûnet tevlid eder. Sinirlerin en fazla muhtac olduğu şey, sükûnettir. Gayrimuntazam çalışmanın sebeb olduğu asabiyet ve heyecan halleridir ki, birkaç saatlik bir faaliyetten sonra, bütün vücudü yorgun düşürür.

Çalışma ve yorulma bahsinde sıhhatin iki düşmanı olduğunu hatırdan çıkarmamalı. Bu iki düşman, atalet ve intizamsız çalışmaktır. «İşleyen demir ışıldar» sözü, burada, tam yerinde olur. Ancak, demiri işletmesini de bilmek gerek.

H. BİLGİÇ

## Şehir ve Memleket Haberleri

# Meraklı bir veraset davasının garib safhaları

## Osman Nizami Paşaya aid olduğu zannile Viyanadan gönderilen zarftan başka vasiyetname çıktı

Bir müddet evvel Cenevrede bir otelde irtihal eden eski Nafia Nazırı ve Berlin sefiri mütekaid erkânıharb Birinci Ferik Osman Nizami Doğancının bıraktığı külliyetli miras etrafında ehemmiyetli bir dava açılmıştır. Cenevre adliyesine, İstanbuldaki varislerce beklenilmedik bir müracaat yapılması üzerine, mesele, bura adliyesine de intikal etmiştir. Ve meraklı safhalar gösteren bu meselenin Beyoğlu Dördüncü Sulh Hukuk mahkemesindeki son celsesinde, bir sürprizle karşılaşılmıştır.

Osman Nizami; uzun zaman Avrupada ve bu arada İsviçrede yaşamıştır. Ecnebi olan karısı, kendisinden evvel ölmüştür. Çocukları yoktur. Varis olarak, gene kendisinden evvel merhum olan kız kardeşinin üç çocuğu vardır. Bunlardan ikisi, süvari Feriki İsmail Paşanın kızı Leylâ ile Leylânın kız kardeşi ve eski Hariciye Nazırı Safanın zevcesi Selmadır. Cenevrede ölen paşanın ölen ecnebi karısının hemşiresi hayattadır. Bu Hanriyet ismindeki baldız, eski idarei mahsusa müdürü Con Paşanın kızıdır.

Madam Hanriyet, geçende Cenevre mahkemesine bir istida verip, Osman Nizami Paşa öldükten bir kaç ay sonra evrakı arasında bir vasiyetname bulduğunu, Paşanın bununla kendisine miras vasiyet ettiğini ve dolayısile murisin Berlindeki Doyçebankda mahfuz bulunan servetinde kendisinin hakkı olduğunu ileri sürmüştür. İstanbulda bu müracaati öğrenen Paşanın kız kardeşinin kızları Leylâ ile Selma da, burada mahkemeye baş vurmuşlardır. Bilmukabele, ortada böyle bir vasiyetnamenin mevcud olmadığı ve olamıyacağı kaydile, Madam Hanriyet'in elindeki vasiyetnamenin asılsızlığı iddiasında ve kendilerine münhasır olmak lâzım gelen mirasın ziyaa uğramaması için mahkemece muhafaza tedbiri alınması talebinde bulunmuşlardır.

Hâkim Cevad; Osman Nizaminin ölünciye kadar Türkiye hazinesinden emekli maaşı alması itibarile, Cenevrede muvakkaten kaldığı otelin ikametgâh sayılamıyacağına ve Cenevre mahkemesine ibraz edilen el yazısı vasiyetnamenin aslının getirtilmesine karar vermiştir. Fakat, usulü dairesinde yapılan teşebbüse ve tekidlere rağmen, istenilen vasiyetname aslı henüz mahkemeye gönderilmemiştir.

Diğer taraftan, mahkemeden muhafaza tedbiri isteyen Leylâ ile Selmanın vekilleri, vasiyetnamenin gotik harflerle Almanca yazıldığı söylenilmesine karşı, Galatasaray lisesinden mezun olan Osman Nizaminin gotik harf kullanmıyarak Almancayı da lâtin harflerile yazdığını, bunun da Paşanın el yazısile böyle bir vasiyetname bırakmadığına bir delil teşkil ettiğini söylemişlerdir. Muhakemeye, Leylâyı temsilen avukat Suad Tahsin Türk, Selmayı temsilen de zevci eski Hariciye Nazırı Safanın kardeşi avukat Ali Şevket Erkün girmektedir. Hanriyet'in vekilleri Jak Hatem ve Bensiyon Galimidi'dir.

Muhakemenin en son celsesinde, mahkemeye 1929 senesinde Türkiyenin Viyana sefaretinde hazırlandığı ve Paşanın hakikî vasiyetnamesi olduğu ileri sürülen kapalı bir zarf gelmiştir. Zarf, kuşe kâğıdından yapılmıştır; sefaret mührü ve kırmızı balmumu ile 5 yerinden mühürlüdür. Zarfın üzerindeki el yazısının Osman Nizami Paşaya aidiyeti, o zamanki sefir ve sefaret erkânının zarf arkasındaki tasrihi ile de belirtilmiştir. Bu zarf, mahkemede usulen mühürleri sökülerek yırtılmış ve içerisinden ince bir kopya kâğıdı üzerine kurşun kalemle ve eski harflerle türkçe yazılı bir vasiyetname çıkmıştır.

Vasiyetnamenin meali, aşağı yukarı «öldüğüm zaman göğsümün üzerine dünyada her şeyden çok sevdiğim bayrağımızı koyunuz. Mezarımın başında vatan için yazdığım iki manzumeyi okuyunuz. Çocuklarıma öldüğümü telgrafla bildirmeyip emrihak vaki olduğunu mektubla bildiriniz. Metrukâtımı satarak bedelini kendilerine yollayınız.» şeklindedir.

Merhum Paşanın hiç şiir yazmamasına ve çocukları bulunmamasına nazaran, bu vasiyetname mahkemede okunurken hayret uyandırmıştır. Ancak, sıra vasiyetnamenin imzasına gelince, işin içyüzü öğrenilmiştir. İmza «Asker mütekaidlerinden Nail» dir. Bu suretle, bu zatın da sefarete ayni tarihde heyet huzurunda bir vasiyetname bıraktığı ve yanlışlıkla Nailin vasiyetnamesinin Osman Nizaminin zarfına, Osman Nizaminınkinin de Nailin zarfına konulduğu kanaati edinilmiştir.

Şimdi mahkeme, bu yanlışlıktan bahisle o zamanki Viyana sefaretine tevdi edilen Osman Nizaminin vasiyetnamesini getirtecektir. Ayrıca, Hanriyet'in gösterdiği vasiyetname aşlının gönderilmesi de tekrar Cenevre mahkemesine yazılacaktır. Bunlardan başka, Paşanın Berlindeki mevduat miktarı araştırılacaktır.

Ayni zamanda «Şirketi Hayriye» nin hissedarlarından olan Osman Nizami Paşanın bıraktığı bütün servetin en az bir kaç yüz bin lira raddesinde bulunduğu tahmin olunmaktadır.

# Sağır, dilsiz ve körlerin içtimaı

## İzmirdeki müstakil cemiyet feshedilecek, bu sene İstanbulda bir mekteb açılacak

Türkiye Sağır, Dilsiz ve Körler Tesanüd Cemiyeti azaları, dün saat 14 te Eminönü Halkevinde fevkalâde bir toplantı yapmışlardır. Celse açılınca cemiyet reisi Mehmed Tamtürk söz alarak demiştir ki:

«— Trabzon, Samsun, Sivas havalisinde yaptığım tetkikat neticesinde çok feci ve yürekler acısı manzaralarla karşılaştım. Tabiatin bizlere verdiği alilliklere, bir de maksad ve düşünceleri kötü insanların fenalıkları inzimam edince, çektiğimiz ıstırabın büyüklüğünü tarife imkân bulamıyorum.»

Reis sözüne devamla sağırlık, dilsizlik ve körlük dolayısile türlü türlü felâketlere maruz kalan alillere aid acıklı müşahedelerini anlatmış, bunların selâmete, refaha ve saadete kavuşmaları için esaslı bir program yapılması lüzumunu ileri sürmüştür.

Bundan sonra cemiyetin altı aylık faaliyet raporu okunmuş, azalar tarafından tasvib edilmiştir. Rapora göre, cemiyet altı ay zarfında 4764 lira 88 kuruş varidat temin etmiş, buna mukabil 4300 lira 11 kuruş masraf yapmıştır. Bundan başka, İstanbulda muhtelif polis merkezlerinde 89, mahkemelerde 21, Anadolu mahkemelerinde 9 olmak üzere 119 sağır ve dilsize tercümanlık yapılmıştır. Halen 26 sağır, dilsiz ve körün cemiyet merkezinde iaşe ve istirahati temin edilmektedir. Gene bu müddet içinde 37 kişiye muhtelif fabrika ve müesseselerde iş bulunmuş, 18 hasta azaya da doktor ve ilâc parası verilmiştir.

Raporun okunması bittikten sonra hazır bulunan azalar arasında hararetli münakaşalar başlamıştır. Neticede, ittifakla şu kararlar verilmiştir:

Dahiliye Vekâletinin kararile cemiyete Türkiyeyi temsil hakkı verildiğinden İzmir cemiyetinin müstakil merkez olarak çalışmasına imkân kalmamıştır. Bu itibarla, İzmir cemiyeti feshedilecek, merkeze bağlı bir şube haline getirilecektir. Bu ders yılı başında İstanbulda leylî ve neharî bir sağır, dilsiz ve körler mektebi açılacaktır. Cemiyetin vaziyeti maliyesi müsaid olmadığı takdirde, azalar mektebin masraflarını kendi keselerinden ödeyeceklerdir.

Türkiyedeki sağır, dilsiz ve körleri himaye maksadile her vilâyet merkezinde birer şube açılacaktır.

Ankarada tesis edilecek cemiyet şubesi reisliğine eski reis Mehmed Tamtürk, umumî reisliğe de Süleyman Gök seçilmiştir. Yeni reis beş senelik bir çalışma programı hazırlıyacaktır.

## Gümrüklerdeki sahibsiz eşya

### 4,000 liralık bir karyolanın ne yapılacağı düşünülüyor

Gümrüklerdeki sahibsiz eşyanın satış ve tasfiyesi devam etmektedir. Bunlardan talib zuhur etmiyenler Hayır Cemiyetlerinden birine verilmektedir. Bu eşya meyanında Hindistanda kıymettar bir ağacdan yapılmış 4,000 lira kıymetinde bir karyola vardır ki bunun gümrük rüsumu da 4,000 lira tuttuğundan satılamıyarak bir hayır cemiyetine verilmesi veya bu hayır cemiyetlerinden biri vasıtasile evlendirilecek bir kimsesiz kıza verilmesi düşünülmektedir.

Maamafih hayır cemiyetlerine verilen bu eşya bilâhare piyangoya konulmak suretile menfaatten istifade edilebilmektedir.

## Elektrik tesisatının ıslahına ayrılan para

### Şimdilik bu iş yapılamadığından şehir imarına hasredilecek

İstanbul elektrik tesisatının ıslah ve ikmali için bu idarenin hasılatının bu işe tahsisi Nafia Vekâletince kararlaştırılmıştı. Şimdiye kadar idarenin bu hasılattan 4 - 5 milyon lira kadar bir para birikmiştir. Fakat vaziyeti hazıra dolayısile idare bu ıslah işini yapamadığından Belediye bu birikmiş para ile İstanbulun imar ve yol işlerini yapmağa karar vermiştir. Belediye bu paraların sarfına müsaade edilmesi için Nafia Vekâletine müracaat etmiş Vekâlet de bu paradan bir milyon lirasının muhafazası ile mütebakisinin Belediyeye verilmesine müsaade etmiştir. Belediye bu para ile geniş bir imar ve inşaat programı hazırlayarak tatbikına geçecektir.

## HEM NALINA HEM MIHINA

### «V» ordusu

Dünkü gazetelerde elbette okumuşsunuzdur: İngiliz radyosunun esrarengiz spikeri albay Britton, 20 temmuz günü, sabah neşriyatında şu sözleri söylemiş:

*«20 temmuz Avrupası, Almanlara karşı seferberliğininin tarihi olacaktır. Yarın, milyonlarla sayılan Avrupanın görünmiyen «V» ordusu doğacaktır.»*

*Mihver tarafından işgal edilen memleklerin milletlerine hitab ederek şu sözleri söylemiştir:*

*«Bu orduya kayıd merasimi basittir. Memleketlerimizin hürriyet için en iyi sulde ve sadıkane bir surette dövüşe devam halinde bulunmuş ve elinize geçen her fırsatta «V. Zafer» ordusunun seferber bir halde olduğunu Almanlara ispat için mümkün olan her yerde bu harfi duvarlara yazınız.»*

Esrarengiz spikerin gazetelerden aynen aldığım sözleri, esrarlı olmaktan ziyade çetrefildir. Belki bu düşüklük, bir tercüme yanlışından ibarettir; onun için, cümlelerin kırık dökük ifadesini bir tarafa bırakarak «V» ordusuna geliyorum.

«V ordusu» tabiri fransızcada «Victoire» ingilizcede «Victory» kelimelerinin başındaki «V» harfinden alınmıştır ve «zafer ordusu» demektir. Geçenlerde, İngiliz radyosu bu «V» harfinden bir defa daha bahsetmişti. Rotterdam limanındaki vapurlara hücum eden İngiliz tayyareleri «V» şeklinde uçmuşlar, Holandalılar da göklerde «V» harfini çizen bu tayyareleri selâmlamışlar ve alkışlamışlar. İngiliz tayyarecileri, kanadları gemilerin direklerindeki tellere çarpacak kadar alçaktan uçtukları için, bu selâmları görmüşler ve o alkışları işitmişler. Londra radyosunun türkçe spikeri bayan da, esrarengiz spikerin yukarıdaki sözleri kadar çetrefil türkçesile «V» harbinin Holandalılar için bir zafer sembolü olduğunu anlattı.

Şimdi, «V» harfi aldı yürüdü; artık yalnız İngiliz tayyareleri «V» şeklinde uçmuyor; bir «V» ordusu da teşekkül ediyor. 20 temmuzdanberi seferber olan bu ordu mensublarının silâhı «V» harfidir, muharebe meydanları da duvarlar. Alman işgali altında bulunan Çekoslovakya, Lehistan, Danimarka, Norveç, Holanda, Bel;ika, Fransa, Yugoslavya, Yunanistan ve Sovyet Rusya topraklarında herkes her fırsatta, her duvara V harfini yazacak.

Bu yeni «V» meydan muharebesi bana çocukluğumda yaptığımız bir muzibliği hatırlattı. Galatasaray Sultanisinde Peronen isminde mikroskop kadar kuvvetli çifte gözlük kullanan şişman ve bunak bir Fransız öğretmenimiz vardı. Her nedense «Küp» sözüne düşman olan bu adamı kızdırmak için, talebe, onun ders verdiği sınıfların veya geçtiği koridorların duvarlarına her biri şişman muallimin vücudü kadar iri harflerle «Küp» kelimesini yazarlardı. Kelimenin her iki manasile zavallı olan M. Peronen bu «Küp» kelimesini görünce küplere binerdi. Mekteb idaresi, duvarları badanalamaktan bıkıp usanmıştı; fakat, biz yaramaz çocuklar, Fransz hocamızı kızdırmaktan asla bıkmazdık. Öğretmen geçerken talebe bahçede ise hep bir ağızdan «Küp! Küp» diye bağırır, bu bunamış adam da iri vücudile tam bir tezad teşkil eden incecik sesile «Pore, Pore» yani «domuz, domuz» diye talebeye cevab verirdi. Nihayet, bu «Küp» delisi öğretmen tekaüde sevkedildi; mekteb idaresi de, duvarlar da, talebe de, kendisi de tahammül edilmez bir hal alan bu «Küp» taarruz ve tarizlerinden kurtuldular. Böyle bir öğretmenden zerre kadar istifade edilmediği için, bu tedbir, tam yerinde olmuş; bu mücadeleden küp kelimesi muzaffer çıkmıştı.

Şimdi, İngiliz radyosunun esrarengiz spikeri de «V» ordusunun bu sinir taarruzile Almanları mağlûb etmeği düşünüyor. Şimdiye kadar her taarruz ettikleri cephede muzaffer olan Almanları «V» harfile yenmek kabil olup olmıyacağını tayin edemiyorum. Yalnız şu kadar söyleyim ki bir çok garabetlerine şahid olduğumuz bu harbin «V» ordusu sinir harbinin pek acayib bir şeklidir ve bu kanlı hailenin müthiş facialar arasında insanı, gayriihtiyari güldürüyor.

## Küçük hikâye

# Dostlar başına..

**Leman Ahıskal**

Etrafına çevrelendikleri saç mangala sürülü cezvelerden kahvelerini boşaltan Hürmüz anlatıyordu:

— Bu kadar yanlacılık olmaz hemşireciğim. Onu rahmetli Hacımın kavuğuna anlatsınlar benim... Yok haspam on üçünde.. Daha neler.. Ağucuk bebek...

— Bu mahallenin yabancısı olsak ne ise ne amma!.. Şu kızcağız elimizde doğdu işte.. Neyin nesidir?; Akarı, kokarı var mıdır? Yaşı ne, başı ne?. Bilmez olur muyuz artık..

— Dur hemşire, dur!. Hesabı kolay.. Mücevher Nazmiyeyi doğurduğu gece evlâdım Mustafam azı dişlerini çıkarıyor, kucağımda cansız yatıyordu.. Dün gibi aklımda. Doktor:

— Dişlerinin çıkması geç kaldı diye beş vakitte dua edin. Eğer bu çocuk dört yaşında olmasaydı zor kurtulurdu, demişti...

— Bu hesaba göre Mustafa şimdi kaçında...

— Allah sağlık verirse kasımın on birinde yirmi beşini alacak..

Hürmüz birdenbire durakladı. O her zaman Mustafasını on altısında dünyaya getirdiğini söyler ve zamane kızlarının bu yaşta yumurta haşlamasını beceremediklerini çekiştire çekiştire anlatırdı.. Şimdi de yaşının kırkı aştığını söylüyordu. Bir kadın için kırk bir yaşındayım demek, olur olmaz kişinin harcı değildir. Hemen sözü değiştirdi:

— Demek Nazmiyeyi görücüye çıkarmışlar..

— Çocuk da bankada memurmuş. İpek gibi delikanlı, bu zamanda böylesi zor bulunur, diyorlarmış.

— Annesile ablasının kıyafetlerine bakılırsa gün görmüş insanlara benziyorlar..

— İlâhi kardeş.. Kaynananın boynundaki gerdanlıkla, görümcenin kulağındaki gül küpelere bakarak söyleme... Onlar çarşı malı. Kaldırılmışa benziyorlar...

— Allahaşkına size ne oluyor.. Kendiniz mi varacaksınız, yoksa verecek kızınız mı var?. Dedikoduyu bırakın da başka şeylere bakın..

— Nemize lâzım ama, Nazmiye görücülere çıkmak istememiş.. Soğuk davranmış.. İstemem diye ayak direrniş..

Hürmüz Hanım dayanamadı... Bir şey söylemiş olmak için yumurtladı:

— Aşifteliğinden.. Kim bilir ne yüz karası vardır haspamın.. Yirmisini aşmış bir kız evde kalmış sayılır.. Daha ne bekliyormuş nazeninim.. Hangi kara gözlülerini acaba?..

Hürmüzün bu sözü ortada bir soğukluk yarattı. Herkes biliyordu ki Nazmiye ile Hürmüzün Mustafa bir yıldır gizli gizli sevişiyorlardı. Bundan haberi olmıyan Hürmüzle Nazmiyenin annesi Mücevherdi.

***

O gece Nazmiyelere giden boşboğazlardan biri Hürmüzün söylediklerini birer birer Mücevhere anlattı.. Hürmüzle Mücevherin evleri bitişikti ve Hürmüz ara kapıdan geçerek komşusunun bahçesindeki kuyudan su alırdı. O sabah gene su almağa geçti. Kovaların gürültüsünü duyan Mücevher gevşeyen sinirlerini daha fazla tutamıyarak sabahlık kıyafetile bahçeye bakan pencereye fırladı.. Saçlar dağınık, göğüs bağır açık yarı beline kadar sarktı ve feryadı bastı:

— Utanmaz, arlanmaz karı.. Faraş ağzını açıp ortalığı pisleteceğine kendi kirlilerini temizlemeğe bak.. Bir de sıkılmadan, hangi yüzle kuyumdan su alıyorsun... Surat surat değil ki, mezada çıkarılmış bin bir yamalı yatak çarşafına benziyor..

Neye uğradığını şaşıran Hürmüz; kendini toparladı, kuyunun çıkrığını bıraktı, kova gittikçe hız alarak indi ve suya çarpınca tok bir ses çıkardı.. Bu ses, elleri kalçasında bekleyen Hürmüze cesaret verdi:

— Bana bak karı, dedi, kendine gel. Yoksa puslanı şaşırtır, yelkenleri boşalmış salapuryalar gibi karaya oturturum seni.. Ağzını kapa, açarım ağzımı...

— Ne dedin şıllık.. Aç da görelim ne çeşid mallar var... Meraktan kurtuluruz...

— Meraktan kurtulacağına içinin derdlerinden kurtar kendini...

— Derdler senin kapını çalsın, sürtük karı...

— Mal meydanda ayol.. Durup dururken İshak kuşları gibi feryada başlamanın sebebi var.. Göğüsler meydanda, her tarafın açık pencereden niçin sarkıp bağırdığını bilmiyor muyum ben düzgünlü karı... Büyücü yosma.... Karşı komşunun genc kocasına görünmek için... İnkâr et bakayım..

— Aynaya bakan kendini görür.. Yedi mahalle aşırı erkeklere iç çeken kim acaba? Mendebur.. İlâhi dostlar üstüme fenalıklar gelecek... Can kurtaran yok mu?..

— Var var... Komşunun oğlu doktordur. Çağır... Derdine derman bulsun..

Bu sırada sokak kapısı sert sert çalındı. Mücevher cevab vermeğe vakit bulamadı, pencereden ayrıldı. Hürmüz de söylenerek içeri girdi:

— A üstüme iyilikler.. Karıya fırsat versem başıma çıkacak... Ayağımın papucu..

***

Hürmüzün Mustafa mahalle imamını, Mücevherin Nazmiye muhtarın karısını araya koyarak annelerini barıştırmağa çalıştılar... Hürmüz:

— Olmaz da olmaz.. O aşifteyi oğluma almam, diyor, Mücevher de:

— Kızımı bir kaşık suda boğar, kan kusturur o karı.. İddiasında bulunuyordu.. İki tarafa da kat'î teminat verildi.. Ve kavgadan iki buçuk ay sonra Mustafa ile Nazmiye evlendiler. Hürmüzle Mücevher de barıştılar... Barıştılar ama, Hürmüz erkek anasıyım ben, Mücevher ayağıma gelsin, demişti.. Mücevher de kızının hatı ıriçin her şeye razı olmuştu. Yalnız Hürmüzün düğün gecesinden kaynanalığa başlamış olmasını hiç de hayra yormamıştı. Hürmüz düğün gecesi Mustafanın arkadaşlarına:

— Oğlum yandı, diyordu... Karılar ne yapıp yaptılar, Mustafamı büyülediler.. Ağzını bağladılar.. Kuzu ettiler... Nurtopu kızlar elimin altında iken hiç birini beğenmedi de bu sıskayı sevdi.. Mustafamda da mide yokmuş doğrusu. Karıya benzer bir tarafı olsa bari...

***

Nazmiye hakikaten kan kusuyordu.. Daha düğünün ertesi günü bulaşık yıkamış, üçüncü günü Hürmüz kapı kapı dolaşırken zavallı kız çamaşıra girmişti.. Buna Mustafa da diş biliyordu ama, ne yapsın ki biri anası, öteki de karısı idi...

O gün gene Nazmiye çamaşır yıkamıştı: Hürmüz de camie, mevlide gitmişti.. Akşam geç vakit işini bitiren üç aylık gelin kolay olur düşüncesile kıymalı yumurta pişirdi, sofrayı kurdu ve bekledi.. Mustafa da gelmişti. Hürmüz mevlidden sonra bir iki ahpabı da ziyaret etmeyi ihmal etmemişti. Nihayet eve geldi.. Çarşafını çıkararak merdiven başına katladı, koydu. Ortaya konan kıymalı yumurtayı görünce suratı buruştu. Bir lokma alınca çenesi açıldı...

— Maşallah, dedi. Kıymanın tuzu yetmiyormuş gibi bir avuç da sen koymuşsun.. Bu da yemek mi?. Kocan olacak şu eşek herif de it gibi akşamlara kadar koşsun, kazansın, evde karım var diye taşısın... Sonra da yesin... Öyle ya!.. Cici karısı yaptı... yer...

Sofrayı bırakarak kalktı, odasına gitti... Nazmiyenin gözleri yaşardı... Mustafanın rengi morardı. Bakıştılar... ve kalktılar...

Yarım saat sonra Hürmüz gene sofraya dönmüş iştahla yumurtayı yiyordu. Yüzü, gözü morarmış, yer yer berelenmişti. Mustafa Nazmiyeye:

— Anamın hastalığını keşfettik... Korkma.. Bundan sonra mes'ud olacağız... dedi.

Hürmüz artık ev işlerini üstüne almıştı.

— Çocuklar gencdirler.. Haklarıdır, gezsinler... diyordu... Çok nazım âşık usandırdığının farkına varabilmişti, hele şükür...